

LIETUVOS RESPUBLIKOS TEISINGUMO MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, Gedimino pr. 30, 01104 Vilnius,
mob. tel. 8 600 38 904, el. p. rastine@tm.lt, <https://tm.lrv.lt>.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188604955

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir
darbo ministerijai

2023-10- Nr.
Į 2023-09-28 Nr. STAP-798 (11.1 E-53)

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS ĮSTATYMŲ PROJEKTŲ

Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija, pagal kompetenciją išnagrinėjusi *pakartotinai* derinimui pateiktus [Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių įstaigų darbuotojų darbo apmokėjimo ir komisijų narių atlygio už darbą įstatymo Nr. XIII-198 pakeitimo įstatymo projektą](#) (toliau – Įstatymo projektas Nr. 1), [Lietuvos Respublikos valstybės politikų ir valstybės pareigūnų darbo apmokėjimo įstatymo Nr. VIII-1904 pakeitimo įstatymo Nr. XIV-2012 1 straipsnio pakeitimo įstatymo projektą](#) (toliau – Įstatymo projektas Nr. 2), [Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo Nr. I-1489 59 straipsnio pakeitimo įstatymo projektą](#) (toliau – Įstatymo projektas Nr. 3), [Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių įstaigų darbuotojų darbo apmokėjimo ir komisijų narių atlygio už darbą įstatymo Nr. XIII-198 7 straipsnio pakeitimo įstatymo Nr. XIV-1731 pripažinimo netekusiu galios įstatymo projektą](#) (toliau – Įstatymo projektas Nr. 4), [Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo Nr. VIII-1316 pakeitimo įstatymo Nr. XIV-1985 2 straipsnio pakeitimo įstatymo projektą](#) (toliau – Įstatymo projektas Nr. 5), teikia teisinę išvadą.

1. Įstatymo projekto Nr. 1 1 straipsniu nauja redakcija dėstomo Lietuvos Respublikos biudžetinių įstaigų darbuotojų darbo apmokėjimo ir komisijų narių atlygio už darbą įstatymo (toliau – Projektas) 1 straipsniu siūloma atsisakyti šiuo metu galiojančios nuostatos, nustatančios, kad Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių įstaigų darbuotojų darbo apmokėjimo ir komisijų narių atlygio už darbą įstatymas netaikomas komisijų nariams – valstybės tarnautojams, teisėjams, prokurorams ir kitiems valstybės pareigūnams, t. y. siūloma nustatyti, kad ir minėtiems asmenims būtų atlyginama už darbą įstatymų pagrindais sudarytose komisijose. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje ne kartą pažymėta, kad teisingumo vykdymo funkcija lemia išskirtinį konstitucinį teisėjo statusą, kurį atskleidžia įvairios Konstitucijos nuostatos, įtvirtinančios ne tik teisėjo ir teismų nepriklausomumą vykdant teisingumą (109 straipsnio 2 dalis), bet ir negalimumą teisėjui užimti jokių kitų renkamų ar skiriamų pareigų, dirbti verslo, komercijos ar kitokiose privačiose įstaigose ar įmonėse, gauti kitokį atlyginimą, išskyrus teisėjo atlyginimą bei užmokestį už pedagoginę ar kūrybinę veiklą, dalyvauti politinių partijų ir kitų politinių organizacijų veikloje (113 straipsnis) (žr., pvz. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2011 m. vasario 14 d. nutarimą). Taigi, siekis nustatyti papildomą atlygį teisėjams, dalyvaujantiems komisijų veiklose, negalėtų būti praktiškai įgyvendinamas, o formuluotė, suponuojanti, kad teisėjams turėtų būti mokamas papildomas atlygis už darbą komisijose, prieštarautų tiek Konstitucinio Teismo jurisprudencijai, tiek Lietuvos Respublikos teismų įstatymo 48 straipsnio 4 dalies nuostatomis.

Papildomai pastebėtina, kad nors teisėjams už dalyvavimą komisijų veikloje negali būti mokamas papildomas atlygis, vadovaujantis Teismų įstatymo 44¹ straipsnio 2 dalies nuostatomis ir Teisėjų tarybos 2019 m. gruodžio 13 d. nutarimu Nr. 13P-203-(7.1.2) patvirtinto Teisėjų darbo

su bylomis krūvio mažinimo tvarkos aprašo 7-8 punktais, dėl teisėjo dalyvavimo teismų savivaldos institucijų ir komisijų, numatytų Lietuvos Respublikos teismų įstatyme, ar kitų komisijų, kitų darbo grupių, komitetų ir kt. organizacijų, kurių veikla susijusi su teismų ar teismų sistemos veikimu, tiek Lietuvos Respublikoje, tiek užsienyje, sudėtyje, teisėjo darbo su bylomis krūvis yra mažinamas.

Šiame kontekste Teisingumo ministerija taip pat atkreipia dėmesį, kad ir kitų asmenų statusą ir veiklą reglamentuojančiuose įstatymuose yra imperatyviai nustatyta, kokį atlyginimą gali gauti šie asmenys (žr., pavyzdžiui, Lietuvos Respublikos prokuratūros įstatymo 29 straipsnio 2 dalį, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 10 straipsnį). Atsižvelgiant į tai, abejotina teikiamo siūlymo pagrįstumu, teisėtumu ir suderinamumu su galiojančiu teisiniu reguliavimu. Kartu atkreipiame dėmesį, kad vertinami pakeitimai pareikalautų papildomų finansinių lėšų, tačiau apie juos nėra kalbama Projekto lydimajame medžiagoje. Taip pat minėti siūlymai turi būti suderinti su visomis kompetentingomis institucijomis, kuriems jie gali būti aktualūs.

2. Projekto 1 straipsnio 2 dalies 4 punktu siūlomas požymis „kuriuose vykdoma su biudžetinės įstaigos misija ir strateginiais tikslais nesusijusi veikla užsienio valstybėje“ turėtų būti papildomai pagrįstas aiškinamajame rašte arba jo atsisakoma kaip perteklinio, nes jame aptariamam atveju vis tiek būtų naudojamos vystomojo bendradarbiavimo lėšos.

3. Pakartotinai atkreipiame dėmesį į Projekto 3 straipsnio 2 punkto nuostatą „ar prilyginti vadovaujantiems darbuotojams“. Projekto rengėjai jos turinį ir taikymą aiškina ir sieja su poįstatyminiu teisiniu reguliavimu (ministro tvirtinamu įsakymu), kas neatitinka teisės aktų hierarchijos principo turinio. Atsižvelgiant į tai, pakartotinai siūlytina šią nuostatą apibrėžti (pavyzdžiui, kokie skiriamieji bruožai būtų taikomi) bei spręsti Projekto 1 priedo besidubliuojančių 3 ir 4 punkto nuostatų klausimą.

4. Projekto 5 straipsnio 1 dalies 5 punkto siūlymas (atitinkamai ir Projekto 5 straipsnio 5 dalies), kuriuo leidžiama kitas darbo užmokesčio dalis numatyti kolektyvinėje sutartyje arba darbo apmokėjimo sistemoje, vertintinas neigiamai dėl jo neatitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo suformuluotai doktrinai (žr. Konstitucinio Teismo 2015 m. rugsėjo 29 d. nutarimą). Pakartotinai primintina, kad „esminės asmenų, gaunančių atlyginimą iš valstybės (savivaldybės) biudžeto lėšų, darbo apmokėjimo sąlygos, lemiančios jų darbo užmokesčių (kaip antai darbo apmokėjimo sistema, darbo užmokesčio *sudedamosios dalys*, kriterijai, nuo kurių turėtų priklausyti darbo užmokesčiai, jų įtaka darbo užmokesčiui), turi būti nustatytos įstatymu“. Atsižvelgiant į tai, minėtas kitas darbo užmokesčio dalis turėtų apibrėžti pats Projektas, o kolektyvinėje sutartyje arba darbo apmokėjimo sistemoje galėtų būti detalizuojama įgyvendinimo tvarka, papildomos garantijos Projekto nustatytos apmokėjimo sistemos ribose. Be kita ko, jei Projektu siūlomas teisinis reguliavimas susijęs su konkrečių sektorių problematika, tuomet tam sektoriui skirtos normos ir turėtų būti nustatytos Projekte.

5. Projekto 9 straipsnio nauja 15 dalimi siūloma numatyti, kad darbuotojų veiklos vertinimo ypatumai taip pat gali būti nustatyti kolektyvinėse sutartyse arba darbo apmokėjimo sistemose. Atsižvelgiant į tai, kad šis pakeitimas nepaaiškintas, nepagrįstas aiškinamajame rašte, atkreipiame dėmesį, kad tokia nuostata nesuteiktų galimybės numatyti papildomų esminių sąlygų vertinimo santykiuose, o tik leistų detalizuoti procedūrinius klausimus. Jei vis tik siekiama reguliuoti ir tuos klausimus, kurių pagrindu keistųsi asmenų teisinė padėtis, jie turi būti numatyti pačiame Projekte.

6. Įstatymo projekto Nr. 1 2 straipsnio 23 dalyje kalbama apie niekur neapibrėžtą (nepaaiškintą) ir neaišku, kaip skaičiuojamą „kintamosios dalies vidurkį“; 24 dalies antrasis sakiny dubliuoja Projekto nuostatas, todėl jo siūlytina atsisakyti.

7. Projektu iš esmės keičiama darbo užmokesčio sistema, atsisakoma dviejų sudėtinių dalių. Tuo tarpu Įstatymo projekto Nr. 1 2 straipsnio 25 dalies nuostatomis leidžiama be jokių apribojimų ir toliau taikyti dvinarę apmokėjimo sistemą. Darytina išvada, kad tokiu būdu nebūtų

pasiekiami Projekto tikslai ir kiltų pagrįstų abejonių dėl Projekto atitikties teisėkūros tikslingumo principo turiniui. Atsižvelgiant į tai, nepritartina Įstatymo projekto Nr. 1 2 straipsnio 25 dalies nuostatomis kaip paneigiančioms įstatymo viršenybės principą.

8. Nors Įstatymo projekto Nr. 1 2 straipsnio 28 ir 29 dalimis nukreipiama į Projekto 9 straipsnio 9 dalies ir 9 straipsnio 9 dalies 2 punkto taikymą, atkreiptinas dėmesys, kad nukreipiamos nuostatos yra formuluojamos dispozityviai, vartojant konstrukciją „gali būti“, kas savaime neužtikrina jų privalomo taikymo. Kartu pastebime, kad Įstatymo projekto Nr. 1 2 straipsnio 29 dalies nuostatomis nėra garantuojama, kad darbo užmokestis didėtų bent 5 procentais.

9. Įstatymo projekto Nr. 1 2 straipsnio 28 dalis laikytina pertekline, nes Projekto nuostatos, reglamentuojančios kasmetinį vertinimą, pagal Įstatymo projekto Nr. 1 2 straipsnio 27 dalį ir taip būtų taikomos. Neperteklinė, išskyrus padėką (išskyrus 10 straipsnio 2 dalies 1 punkte numatytą skatinimo priemonę) Taip pat siūlytina Įstatymo projekto Nr. 1 2 straipsnio 27 dalyje nustatyti Projekto nuostatų ir Įstatymo projekto Nr. 1 2 straipsnio 29 dalies nuostatų santykį, t. y. numatyti, kad vertinant 2023 m. veiklą Projekto nuostatos taikomos tiek, kiek kitaip nenustato Įstatymo projekto Nr. 1 2 straipsnio 29 dalies nuostatos.

10. Teisingumo ministerija pakartotinai atkreipia dėmesį į būtinybę užtikrinti asmenų teisėtą lūkesčių apsaugą. Darytina pagrįsta prielaida, kad darbuotojai, dirbę 2023 m., turės teisėtą lūkestį, kad jie bus įvertinami pagal dirbant nustatytas metines užduotis ir 2023 m. gruodžio 31 d. gauti kitais metais, t. y. 2024 m., iki kito jų veiklos vertinimo (eilinio ar neeilinio) teisėtai jiems priklausančią pareiginės algos kintamą dalį (dirbę labai gerai – ne mažiau kaip 15 proc., dirbę gerai – ne mažiau kaip 5 proc.). Atkreiptinas dėmesys, kad pačiame Projekte nėra siūloma numatyti nuostatų, kuriomis būtų užtikrinama, kad ir pagal naują Projektu siūlomą sistemą minėtiems darbuotojams būtų užtikrinama teisė į tai, į ką jie 2023 m. gruodžio 31 d. jau turėtų teisėtą lūkestį (dirbę labai gerai – ne mažiau kaip 15 proc., dirbę gerai – ne mažiau kaip 5 proc.). Teisingumo ministerijos nuomone, Įstatymo projekto Nr. 1 2 straipsnio 23 dalyje būtų tikslinga kalbėti tik apie 5 procentų kintamosios dalies įtraukimą, perskaičiuojant darbo užmokestį (tiek dirbusiems gerai, tiek dirbusiems labai gerai). Tuo tarpu tiems asmenims, kurie dirbo labai gerai, 2024 metams garantuoti papildomą 10 procentų darbo užmokesčio padidėjimą.

11. Įstatymo projektu Nr. 5 teikiami siūlymai turėtų būti įvertinti kartu su Lietuvos Respublikos darbo kodekso 127 straipsnio 5 dalyje nustatytais apribojimais ir prireikus atitinkamomis nuostatomis pildomos Įstatymo projekto Nr. 5 formuluotės, kadangi, nesant specialių nuostatų, liktų neaišku, kuriuo momentu atsiradusiomis būtų laikomos perkeltos kasmetinių atostogų dienos (darbo santykių atsiradimo momentu?).

12. Teisės technikos ir redakcinės pastabos perduotos rengėjams darbo tvarka.

Teisingumo ministrė

Ewelina Dobrowolska

Samanta Delekaitė, mob. tel. 8 671 90 738, el. p. samanta.delekaite@tm.lt